

DEBATA METODOLOGICZNA BEZ ELEMENTÓW SADYSTYKI
- część 1

TEORIE W BADANIACH ILOŚCIOWYCH I JAKOŚCIOWYCH – ICH MIEJSCE, SENS I ZNACZENIE

DR HAB. ARTUR FABIŚ, PROF. AWSB

DR HAB. SŁAWOMIR TRUSZ, PROF. AWSB

Agenda

1. Rozpoczęcie spotkania i kilka uwag ogólnych - wprowadzenie w tematykę dyskusji (A. Fabiś, S. Trusz) – 5-7 minut
2. Miejsce teorii w badaniach ilościowych (S. Trusz) – 5-7 minut
3. Znaczenie teorii w badaniach jakościowych (A. Fabiś) – 5-7 minut
4. Debata z udziałem wszystkich chętnych osób (moderowanie: A. Fabiś, S. Trusz) - około 1 godziny
5. Podsumowanie i wnioski z debaty (S. Trusz, A. Fabiś) - 5 minut
6. Zaproszenie na kolejną debatę – strategie mieszane w badaniach empirycznych

SWOBODA I KULTURA WYPOWIEDZI

- **KRÓTKO I TREŚCIWIE FORMUŁUJEMY PYTANIA, TEZY, REFLEKSJE, WYPOWIEDZI**
- **SWOBODNIE SIĘ WYPOWIADAMY, BEZ SPIĘCIA, BEZ LĘKU, ALE Z SZACUNKIEM DO INNYCH**
- **DBAMY O JĘZYK, ALE NIE DZIELIMY WŁOSA NA CZWORO (RESPONDENT/NARRATOR, ZMIENNE/CECHY, KODOWANIE ITP.)**
- **KAŻDY MA PRAWO SIĘ WYPOWIEDZIEĆ**
- **WSZYSCY SIĘ CHCEMY CZEGOŚ NAUCZYĆ!**
- **CHĘĆ ZABRANIA GŁOSU SYGNALIZUJEMY PODNIESIONĄ „ŁAPKĄ”**

prosimy o włączanie mikrofonów wyłącznie w sytuacji publicznego zabierania głosu

CZYM JEST TEORIA (SPOŁECZNA)?

„TEORIA SPOŁECZNA JEST DEFINIOWANA JAKO SYSTEM POŁĄCZONYCH ZE SOBA ABSTRAKЦИИ LUB IDEI. SYSTEM TEN KONDENSUJE I ORGANIZUJE WIEDZĘ. W TEN SPOSÓB TEORIA SPOŁECZNA JEST ZWARTYM SPOSOBEM NA ROZSZERZENIE ZROZUMIENIA ŚWIATA SPOŁECZNEGO. TEORIE PRZENOSZĄ ZROZUMIENIE Z JEDNEJ KONKRETNEJ SYTUACJI (...) W KIERUNKU OGÓLNEGO ZROZUMIENIA I WIEDZY”

(NEUMAN, L. W., 2014, S. 40)

„(...) TEORIA STANOWI ZBIÓR POŁĄCZONYCH WZAJEMNYMI RELACJAMI KONSTRUKTÓW (ZMIENNYCH) W FORMIE ZAŁOŻEŃ LUB HIPOTEZ, KTÓRE OKREŚLAJĄ ZWIĄZKI MIĘDZY ZMIENNYMI (ZAZWYCZAJ W KATEGORIACH WIELKOŚCI LUB KIERUNKU). W BADANIU NAUKOWYM TEORIA W FORMIE ARGUMENTACJI, OMÓWIENIA LUB UZASADNIENIA UŁATWIA WYJAŚNIANIE (LUB PRZEWIDYWANIE) ZJAWISK, JAKIE ZACHODZĄ W RZECZYWISTOŚCI”

(CRESWELL, J. W., 2013, S. 75-76)

UOGÓLNIENIE WYNIKÓW DZIESIĄTEK/SETEK BADAŃ

SYSTEM LOGICZNIE POWIĄZANYCH PRAW UNIWERSALNYCH LUB STATYSTYCZNYCH (HEMPEL, 2021, CARNAP, 2000, NAGEL, 1961).

PRAWA – ZDANIA WARUNKOWE:

„DLA WSZYSTKICH OBIEKTÓW, JEŚLI X TO Y”

„Z OKREŚLONYM PRAWDOPODOBIENSTWEM DLA OBIEKTÓW W POPULACJI, JEŚLI X TO Y”

FIZYKA: DLA WSZYSTKICH STAŁOWYCH OBIEKTÓW, GDY JE PODGRZEJEMY (X) TO ZWIĘKSZĄ SWOJĄ OBJĘTOŚĆ (Y).

NAUKI SPOŁECZNE: Z PRAWDOPODOBIENSTWEM $P > 95\%$ (CZYLI TO NIE PRZYPADEK), GDY OSOBY SFRUSTROWANE (X) TO AGRESYWNE (Y).

ELEMENTY TEORII

- POJĘCIA (CONCEPTS)
- ZAŁOŻENIA (ASSUMPTIONS)
- RELACJE (RELATIONSHIPS)

CECHY TEORII

- KIERUNEK TEORETYZOWANIA (DIRECTION OF THEORIZING)
  - DEDUKCJA
  - INDUKCJA
- ZAKRES TEORII (RANGE OF THEORY)
  - EMPIRYCZNE GENERALIZACJE
  - TEORIE ŚREDNIEGO ZASIĘGU
  - RAMY TEORETYCZNE/SYSTEMY TEORETYCZNE
- POZIOM TEORII (LEVELS OF THEORY)
  - MIKRO
  - MEZO
  - MAKRO
- FORMY TŁUMACZENIA (FORMS OF EXPLANATION)
  - WYJAŚNIANIE
  - PRZEWIDYWANIE

TEORIA SPOŁECZNA (NEUMAN, 2014)

OD OGÓŁU DO SZCZEGÓŁU / OD SZCZEGÓŁU DO OGÓŁU

PODEJŚCIE ILOŚCIOWE W BADANIACH SPOŁECZNYCH:

DEDUKCYJNO-INDUKCYJNE

PODEJŚCIE JAKOŚCIOWE W BADANIACH SPOŁECZNYCH:

INDUKCJA/ABDUKCJA

OGÓŁ – TEORIA

SZCZEGÓŁ – DANE EMPIRYCZNE POCHODZĄCE

OD UCZESTNIKÓW BADANIA

DEDUCTION

IDEA

All men are mortal.

OBSERVATIONS

Jason is a man.

CONCLUSION

Jason is mortal.

INDUCTION

OBSERVATIONS

I break out when I eat
peanuts.

ANALYSIS

This is a symptom
of being allergic.

THEORY

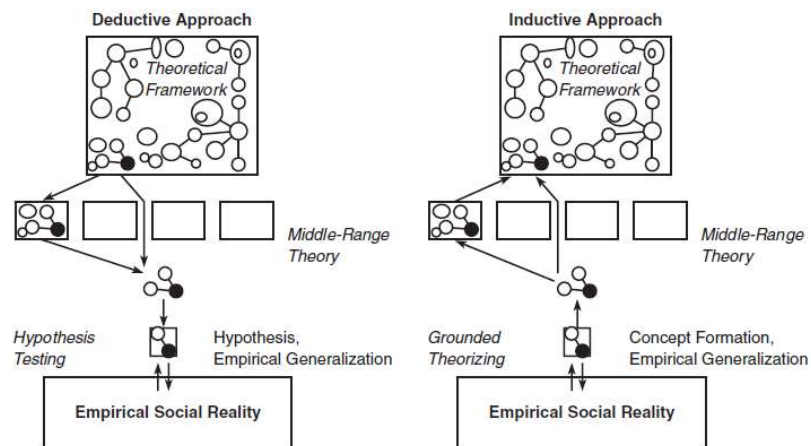
I am allergic to
peanuts.

DANIEL MIESSLER 2020

TEORIA W PODEJŚCIU DEDUKCYJNYM I INDUKCYJNYM

FIGURE 1 Deductive and Inductive Theorizing

Neuman, L. W. (2014) , s. 46

PRZEJDŹMY DO KONKRETÓW

TO JAK TO JEST W BADANIACH ILOŚCIOWYCH I JAKOŚCIOWYCH?

Źródła:

Carnap, R., Wprowadzenie do filozofii nauki, 2000, Aletheia.

Creswell, J. W., Projektowania badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane, 2013, Wydawnictwo UJ.

Glaser, B.G, Strauss, A.L, The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research, 2006, Aldine Transaction

Hempel, C.G., Filozofia nauk przyrodniczych, 2001, Aletheia.

Nagel, E., Struktura nauki, 1961, WN PWN.

Neuman, L. W., Basics of Social Research: Qualitative & Quantitative Approaches, 2014, Pearson Education Limited.

